

Anna Kasíková. *Náboženská výchova v českých dětských domovech: polyvalence katechismu pro sociálně znevýhodněné děti (případová studie)*. HTF UK: Praha, 2023.

1. Cíle práce, obsah, metodologie

Bakalářská práce se zabývá aktuálním tématem náboženského vzdělávání a duchovního doprovázení v rámci zájmového kroužku v dětském domově. Studentka se musela vyrovnat s nedostatkem literatury v této problematice, protože téma náboženského doprovázení této cílové skupiny je u nás zatím pouze reflektováno v magisterské práci J. Plickové (*Duchovní péče v dětských domovech se zřetelem ke kaplanství*, UK HTF, 2018), která mohla být také v práci uvedena.

Teoretická část je ovlivněna deficitem literatury, a proto studentka logicky postupuje bodově po obecných tématech: definování náboženského vyznání a vzdělávání v České republice, objasňuje problematiku dětských domovů a krátce pojem zájmová činnost v dětském domově. Pojem katechismus (součást názvu práce) v teoretické ani praktické části objasněn není. Diferencovat lze mezi náboženskou výchovou a katechetikou, přičemž pojem katecheze odpovídá tomu, co se v NV označuje většinou jako scénář lekce. V textu toto studentka nerozlišuje. V římskokatolickém katechetickém modelu, o který se studentka v reflexi opírá (římskokatolické dokumenty KD a VKD, s. 11), je zastřešujícím pojmem i pro výuku náboženství pastorační činnost církve, a to zmíněno není. Studentka se však obsahově drží současné linie, že náboženské vzdělávání má odlišná specifika podle toho, kde je takové vzdělání uskutečňováno a za jakým účelem. Vzhledem k obecnější rovině kapitol, mohla být popsána i zájmová činnost církví, protože např. křesťanské letní stanové nebo příměstské tábory do této oblasti patří a jsou někde nabízeny i dětem sociálně znevýhodněným. Metodologie teoretické části je zvolena vzhledem k deficitu literatury vhodně.

Praktická (výzkumná část) měla velmi obecně naformulovaný cíl: „jaký měla volnočasová aktivita efekt na sociálně znevýhodněné děti“ (s. 21). Dle charakteru případové studie bylo cílem popsání kroužku náboženské výchovy v dětském domově jako příkladu dobré praxe i specifických problematik, tj. k změření efektu na sociálně znevýhodněné děti nejsou data průkazná (rozhovor byl veden s jednou paní, která v dětském domově pobývala a v retrospekci vzpomíná na kroužek, tj. chybí pre-test a post-test, který by ukázal posun u dětí, tj. i „efektivitu“). U účastníků výzkumu není uveden věk (s. 25). Celkově jsou data anonymizována v souladu s etikou výzkumu. Strukturace informací o mimoškolním kroužku je logická, místy ve vyhodnocení dat není jasné, zda se jedná o výklad studentky nebo parafrázované informace od účastníků výzkumu. Oceňuji triangulaci metod, nicméně chybí popis designu případové studie a použitých metod opřených o teoretickou literaturu. Výzkumné otázky, z kterých vzešly kategorie, nejsou strukturovány. Z hlediska vyhodnocení dat oceňuji zařazení reflexe problematiky čtvrtého přikázání a specifík typických pro danou cílovou skupinu. Křest je především svátostný úkon církve, kterým je dítě přijato i do daného společenství. Problematika křtu je složitější, než jak je interpretačně podána ve vyhodnocení (s. 38), kde dominuje neodmítnutí dítěte nad eklesiologickým aspektem. Studentka zjistila v případové studii zajímavé a přínosné informace a zvolila vhodnou metodologii.

2. Formální úprava práce

Práce splňuje formální kritéria pro psaní kvalifikačních prací na HTF UK. Co se týká použití odborného jazyka, mám výtka k výzkumné části. Nelze použít publicistický styl tam, kde věda definuje použití objektivního jazyka při vyhodnocení výzkumu. Studentka se dopouští emočně zabarvených a neodborných výroků, které nejsou přímými citáty účastníků rozhovorů, ale tvoří vyhodnocující komentáře studentky: („je načase trochu dobra vrátit“ (s. 26), „nebudí dojem člověka, který... (s. 28), „musí si v hlavě srovnat“ (s. 31), „smůla spočívala v tom“ (s. 29) aj. Argumentace, že text bakalářské práce bude „lidštitější, živější a dynamičtější“ (s. 22), nepatří do metodologie kvalifikační práce na univerzitě, ale je subjektivním rozhodnutím studentky a zbytečně znehodnocuje část vyhodnocovaných dat jinak poměrně zdařilé případové studie. Studentka se dopouští neodborné terminologie: „vypovídat“ děti (místo vést rozhovor s dětmi, s. 22), „vytěžila jsem sedm respondentů“ (místo vedla jsem rozhovor, s. 24), „suplovat pozorování“ (u pozorování se nejedná ani o zástupný jev, ani v tomto případě o doplňující metodu (s. 25), protože případová studie má využít takové metody, aby získala co nejvíce možných dat o případě, tj. každá metoda je rovnocenná).

3. Celkové hodnocení

Podněty k diskuzi:

1. Zformulujte Vaše výzkumné otázky, pro které nabízíte analyzované kategorie.
2. Objasněte, kde vidíte v práci vedoucí kroužku práci pedagogickou a kde katechetickou.
3. Shrňte na základě závěrů z případové studie doporučení pro pedagogy a katechety pro náboženské vzdělávání dětí v dětských domovech.

Teoretická část práce odpovídá pracím bakalářského typu. Případová studie přináší podstatná zjištění o stavu náboženského vzdělávání jako mimoškolní aktivity v dětském domově. Z tohoto důvodu je vyhodnocení dat i přes nedostatky v metodologii přínosné. Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji **velmi dobře**.

V Praze dne 5. 9. 2023

doc. PhDr. ThDr. Noemi Bravená, Th.D., Ph.D.